

Ocak ayı, iç politikada 12 Mart döneminin sona erişinden beri en gergin ve olaylarla dolu bir ay oldu. Son birkaç yıldan beri yalnızca büyük kentlerde yoğunlaşan ve ülkenin başka kesimlerinde pek duyulmayan siyasal çatışma, bu özelliğini kaybetmiştir artık. Son zamanlarda tüm ülke, geçmişinde hiç olmadığı biçimde yoğun bir politize olma halini yaşıyor.

Halkın bu politize olması parlamenter düzenin kahlplarını giderek geçersizleştirmektedir. Çünkü bu düzen, aktif politikanın politikacılar eliyle sürdürülmesi ve kitlelerin de edilgin biçimde buna iştirak ettirilmesi (oy verdirerek) temelinde dayanıyordu. Oysa bugün hızlı bir yükseliş gösteren kitle hareketleri, ağır işleyen parlamenter yapıyı etkilemektedir.

Bunun sonucu son yıllarda gerek sol, gerekse sağda hızlı bir örgütlenme akımı var. Ve bugün işte bu anlamda en örgütlü sağ güç, MHP'li faşistlerdir. Yani yalnız komandolarıyla değil, bu tip «kitle örgütleri»yle de faşistler, sağ'ın sokak gücü halindedirler. Bunun içindir ki, üç milletvekili MHP'nin hükümete iki üye vermesini yadırgayanlar, değişen durumu göremeyenlerdir.

Ocak ayı olaylarını bu genel manzara içinde değerlendirmek gerekir. Şüphesiz olayların bu denli artışı, tırmanışı, hükümet sorunlarıyla çok yakından ilgilidir.

Birikim'in Ekim (8.) sayısında; «görünen odur ki 12 Ekim yalnızca tansiyon yükselişinde bir aşama olacaktır. Seçim sonuçlarına göre partilerde alınacak

tavırlar hemen hemen bellidir ve bu tavırların hiçbirinde siyasal tansiyonun düşeceğine dair bir iz yoktur. Bu durum öncelikle iktidar yapısından ileri geliyor.» diye yazılmıştı.

Olaylar bu gözlemlerimizi doğruladı. Gerçekten de hükümetin yapısı, olayların tırmanışında bugünkü baş etkendir. Çünkü bugün iktidarda olanlar, ülke egemen sınıflarının başlıca siyasal eğilimlerini temsil ediyorlar. Şüphesiz bu eğilimler, egemen sınıfların belli kesimlerine denk düşen eğilimlerdir.

Toplumun genel politize olma hali, siyasal bir krizin varlığını duyurması demektir. Böyle kriz anlarında genel olarak kutuplaşmalar olur, ama bizzat kutuplar içinde de çelişkiler artar. Uzağa gitmeye gerek yok. 12 Ekim öncesinde AP - MSP ve MHP arasında sürdürülen sert tartışmalar, bütün bu partilerin CHP'ne karşı tavırlarından pek de farklı değildi.

Demirel, hem yükselen toplumsal muhalefeti önlemek, hem de mülk sahibi sınıfların dağılmış oy potansiyellerini birleştirmek isteyen «genel oy'a dayalı» stratejisini 12 Ekim'e kadar büyük ölçüde başarıyla uyguladı. 12 Ekim sonrasında ise o ve partisi için en uygun politika, hükümeti kendisi için elverişli bir gerekçeyle bırakıp, erken seçime hazırlanmaktı. MC'nin öteki ortağı ve aynı zamanda 12 Ekim sonrasının yıpratma hedefi olan MSP, bunu bilerek oyuna gelmedi. Hükümet sarsıntılarla devam etti. Sağ içinde bu ölümüne sessiz savaş Aralık başına kadar sürdü. Bu süre içinde AP, kendisi için en uygun olmasa bile

ortalama bir gerekçe ile hükümeti bozup, bir «tarafsız» hükümet üzerinde CHP ile anlaşma yolunu elaltından sürdürdü. MSP bunu bilmez değildi; onun için AP'yi açık düşürme plânının bir parçası olan Meclis Başkanları seçiminin sonunda, AP - CHP anlaşmasıyla çözümlenmesini aslında soğukkanlılıkla karşıladı.

Hükümet içinde böyle bir sinir savaşı yürürken, kadrolarında sinirlik dozu en fazla artan üye ise MHP'dir. Bu partinin, MC hükümetine girilmesinde ta başından karşı olan soy faşist kanadı, MHP'nin 12 Ekim'de umduğunu bulamaması ve açıkça «kullanılmış» olduğunu farketmesi üzerine yarı açık muhalefete geçti. Hem bu muhalefeti «olaylar» içinde dağıtmak, hem de seçim sonuçlarının verdiği derslerden dolayı «devlet üzerine oynamak» politikasında bazı değişiklikler yapıp, kitle içinde örgütlü zor güçleri oluşturma taktiklerine olabildiğince ağırlık veren bir politikayı uygulamak, MHP merkez eğilimi için zorunlu hale gelmiştir.

Sosyal Demokrat CHP, hükümetin bu haliyle ayakta durmaya devam ettikçe yıpranacağını ve kendisinin % 44 oyunun % 50'nin üzerine çıkarmasına yarayacağını düşünüp gülümserken; MC partileri de, şu anda yapacakları tek şeyin, iç huzursuzluklarını, dışarıyı daha huzursuz yaparak gizlemek olduğuna karar verdiler. Olayların Kasım sonlarındaki yükselişi bundandı. Aralık ortalarında Meclis Başkanlığı seçiminde AP - CHP uzlaşması doğunca olayların da kesilir gibi olduğunu gördük. AP, CHP'ne yanaştı. Ama CHP, hükümetin biraz daha sürmesinden yanaydı ve ordunun sıkıyönetime yanaşmamasından da güven duyarak teklifi umursamadı.

CHP seçim hesaplarıyla AP'nin ılımlı eğilimini reddedince bu kez, tekelci sermayenin ana partisinin, CHP'nin beklediği kadar sert tepkisi doğdu. Aralık sonlarından Ocak ayının ilk yarısına kadar son derece hızlı bir yükseliş gösteren olaylar karşısında AP ve Demirel'in herşeye rağmen şaşkıncı gelen tavrı, bundan ötürüdür. Olaylar «sağ-sol çatışması» di-

yerek kamufle edilmeyecek derecede açık faşist saldırılardı ve o denli açıktı ki, saldırganlar en ufak bir gizlenme ihtiyacını bile duymuyorlardı.

O güne kadar, AP ve CHP arasında uzlaşma sonucu hükümet sorununa çözüm getirilir diye bekleyen tekelci sermaye çevreleri, iktidar düzeyindeki bu kaostan daha da süreceğini görerek, MC partilerine acil taleplerini hemen sıraladılar. Devlet organları üzerinde de aynı taleplerin etkisi duyuldu. Referandumun reddiyle ilgili karar pek de beklenmedik bir sonuç olarak acele çıkarıldı. Hükümet, askıya alınmış bütçenin belki gene kendisi tarafından uygulanabileceğini düşünerek, —eğer yakın bir seçim umulsa yapmayacağı bir şeyi yaparak— memur maaşlarını artırmadı. Aynı anlayış SSK işçileri sorununda da görüldü.

MHP'nin, 12 Ekim sonrasında bir ölçüde değişen stratejisine de uyarlı olarak, Seydişehir'de, İzmir'de —Tariş— ve öteden beri yerleştiği İskenderun'da terör yoluyla kitle denetimi kurma uygulamaları, bu esnada görüldü. Aynı taktikler Gazi Eğitim, Hacettepe ve Şişli Siyasal Bilimler Okulu olaylarında da kullanıldı. İzmir'de ise faşistler ilginç bir olayla ve beklenmedik bir işlemle karşılaştılar.

12 Ekim'e kadar MHP'nin örgütlü terör gruplarını kiralık asker gibi kullanan AP ve Demirel, son ayın olaylarında, eskisi kadar ipleri elinde tutar gözükmemektedir. «Araç»ın hayli bağımsız hareket eder olduğunu gören bazı AP'li-lerin huzursuzluğu da bundan. Ancak koşullar aynı kalırsa, bunun pek etkisi olmayacaktır.

Şimdiye kadar hükümet içindeki çatışmayı hep ön plânda tutarak onun yıpranmasını amaçlayan CHP, kendi seçime dayalı hesabının bozulmaması için, faşist saldırılar karşısında ses çıkarmayıp «masum» ve «huzur vaadeden parti» imajını kitlelere yerleştirmeye çalışıyordu. Saldırıların hedef olmayan kendi kadrolarını daha da geriye çekiyordu. Bu, öylesine soğuk bir ince hesaptı ki, «sol», saldırılara cevap vermezse onların bu «suçsuz»luğu, seçim sandığında CHP'nin ka-

zancı olurdu. Yok eğer, «sol» sabrını yitirir, kendi gücüyle karşılık verirse bu defa «sol-sağ çatışması» olurdu ve CHP olanca barışçevriliğiyle herkesi suçlar ve sükuneti çağırırdı. Huzur isteyenlerin oyu yine CHP'dedir. Ecevit, «Türkiye'de faşizm tehlikesi uzaklaştırılmıştır» derken AP ve Demirel'in MHP'yi gene denetleyebileceğine güveniyordu. Ama bu arada «sol», yani sosyalistler, kurbanlar verebilirlerdi. Bunda da fazla üzülecek bir şey yoktu.

AP ve hâlâ onun denetiminde olan MC'ye dahil partilerin elbirliğiyle gerçekleştirdikleri saldırılar, ayın ortalarında «geçici bir tedbir»le üniversiteler kapatılınca, hafifler gibi oldu. Kapatma kararını CHP'nin aldıracağı söyleniyor ki mümkündür. AP ve ortaklarının, her an bozulması beklenen, ama devamı da kendi iç koşullarından ötürü mümkün olan, hükümetinin geleceği için tahminde bulunmak zor. MC hükümeti kalırsa terör sürecektir ve bunun sonu «düzeni» sağlamak için daha otoriter bir idare de olabilir. CHP işte bu sonucu hesaplarına dahil etmediği için parlamenter oyunlarla hükümeti yıkmaya çalışıyor. Son günlerdeki faaliyeti buna yönelik. Demirel böyle bir sonucun kendisi ve partisi için felâket olacağını bildiği için direnecektir. Tüm MC de öyle. Bu bakımdan hükümeti düşürmek yerine yıpratmak, hem de AP'ye yönelik hücumlarla yıpratmak seçiyor. Ülkede «iç işleri»ni ilgilendiren saldırılar ön plânda iken, MSP'lilerin elindeki bu bakanlığı «gensoru» konusu yapacak yerde, «Mobilya» hikâyesini temel alması, CHP'nin gene «koltuk» peşinde olduğunu gösteriyor. Çünkü MSP ile «koltuk» için alttan alta pazarlık yapıldığı kesin.

MC hükümeti devrilse bile, şu politize olmuş ortamda «sağ»ın terörü elden bırakmayacağı açık. Zaten hükümet devrilirse bunun sonucu —parlamenter kurallara göre— seçim. Ve bu seçim 12 Ekim'den daha fazla önemli olacak ve şüphesiz «sağ»ın saldırıları daha faşizan olacaktır.

CHP'nin seçime dönük ince (!) plânları ve sağın şu durumu.

Sosyalistlerin etrafındaki siyasal çember budur.

Özellikle şu son saldırılar, «provokasyona gelmek» sözlerini anlamsızlaştırıyor. Kendinizi ne kadar çekerseniz çekin, sigara kullanmanın eşi bir rahatlıkla silâh kullanan adamlar, bugün üniversitede, fabrikalarda, kentte, kasabada, sokakta ve meydanda düpedüz av arıyor.

Daha 5 ay önce bugünkünden çok daha az bir faşizm tehlikesi varken, «halkla beraber saldırganın üzerine yürümek»ten söz edenler, bu sözleri, yakında olabilecek bir seçim hesapları için söylüyorlardı. Bugün seçim sandıkları uzaktadır ve onlar susuyorlar. Sosyalistlere de sabır tavsiye edip susmalarını öğütüyorlar. Ancak kimsenin kuşkusuz olmasının, yarın seçim sandığı yeniden yakına konsun, gene anti-faşist nutuklarını ve «üzerine yürüyüş» gösterilerini göreceğiz.

Sosyalistler bu kampanyanın yürütücülüğünü bu defa da CHP'ne bırakmamalıdır. Bugüne kadar başarısız kalan yöntemlerle yaklaşılana soruna çok daha değişik bir yaklaşımla eğilmeliyiz. Politik ilgisi yükselen yığınlara, *sosyalistlerin* ortak hedeflerini ve siyasal gerekçeleri açıklayan bir kampanya; *sürekli bir araca* kavuşturularak acilen başlatılmalıdır. Bugün kamu etkileme araçlarının yığınlara olayları nasıl aktardığını bilmeyen yoktur. Ve bugün kitlelerin tavır alışını etikleyen de çoğunlukla bu karşı-kampanyadır.

Herkesin tüm sosyalist hareketin sorumluluğunu taşıyıcı gibi düşüncesi ve tavır alması bir kez daha bize olaylar tarafından hatırlatılıyor.

Bu sayımızda yer alan, M. Belge'nin 9. sayımızda başlayan «Politik Roman Üzerine» adlı incelemesinin devamı olan, «12 Mart Romanlarına Genel Bir Bakış» yazısı; aynı zamanda romanların ana teması olan dönemin uygulamalarına sosyalistlerin bakış yöntemini ele almaktadır.

Ö. Laçiner, 11. sayıda başlayan yazısının ikinci ve son bölümünde ÇKP ve

Aydınlık ideolojisinin değişimini ve bugünkü durumunu inceliyor.

Doğu Ergil'in «Halkçılık» üzerine incelemesinde ileri sürdüğü düşüncelerin bazılarına katılmamakla birlikte bu titiz, ciddi incelemenin yararlı olacağına inanıyoruz.

Dil - Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Kürsüsü öğretim üyelerinden Prof. Sevda Şener'in Türk tiyatrosunda gelenek sorununu üç oyun üstünde odaklaştırarak incelediği bir yazı okuyacaksınız.

Önümüzdeki günlerde okurlarımıza daha önce duyurmuş olduğumuz kitap yayımına başlıyoruz. Bu vesileyle, Türkiye'de genel olarak sosyalist yayıncılığın sorunları ve kendi yayım politikamız üzerine birkaç söz söylemek istiyoruz.

Sosyalistlerin yapacağı yayım elbette genel davaya hizmet için yapılır. Bu amacını gerçekleştirme için merkezi bir yayım disiplininin sağlanmış olması ön koşuldur. Ancak, bugün bu ön koşulun olmadığını biliyoruz. Bunun kadar etkili ve güven verici olmamasına rağmen, yayım faaliyetinin içinde yeterli bir iç denetimin bulunması belki birkaç sağlıksız gelişmeyi önlerdi. Ama bu da sağlanmış değil.

Sosyalist yayıncılığın bu iç durumu kapitalizm koşulları içinde yapıyor olmasıyla birleşince sağlıksız gelişmeler kendiliğinden boy veriyor. Böylece, gerçek bir bilgilenmeden çok, *sansasyon* belirleyici oluyor. Marksizm'in klâsik eserleri, ya eksik, ya hatâli çeviri ile veya parça parça olarak yayımlanıyor. Bu sonuçlar, yayım amacının kapitalizmin yasalara uyma eğilimi altında kaybolmaya başlamasını gösteriyor.

Bunun yanında bir diğer etken, sosyalist kamuoyunda hatâli bir yayım anlayışının yerleşmesine hız kazandırıyor. Sosyalist hareket içinde siyasal görüş ayrılıklarının yoğun oluşu, yürütülen yayım faaliyetinin, hemen hemen tümüyle bu görüş ayrılıklarıyla doğrudan ilişkili yayımlara yönelmesini zorluyor. Sosyalist bilgilenmenin zorunlu ilk aşamalarından geçilmeden, yoğun bir bilgilenmenin bilirlenmiş ifadesi olan siyasal taktik ve

stratejilerle ilgili yayınlarla karşılaşmak, özellikle harekete yeni katılan unsurlarda yanlış kanıların yerleşmesi sonucunu doğuruyor. Gerçekten de görünüşteki basit diline rağmen, aslında Marksist siyasal hareketin tüm stratejiyle ilgili metinleri, çok yönlü bir bilgilenmenin, geçmişin kültür ve siyasal mirasının derinliğine özümlemesinin üzerine oturtulur. Örneğin; Marx, Engels ve Lenin'in yazılarında bu özellik kendini tüm olgunluğuyla duyurur. Böylesi bir ön bilgilenme yükü olmaksızın sırf sözler arasındaki mantıkî bağlarla yetinen bir anlayış, çoğu kez sekte, dogmatik diye nitelenen siyasal tavır alışları kendiliğinden getirir.

Buradan, herkesin mutlaka Marx veya Lenin kadar bilgili olması gerekir gibi bir sonuç çıkmaz. Ama onları gereğince özümleyebilmemiz, anlamamız için geniş bir ön bilgilenmenin şart olduğunu belirtiyoruz.

Şu anda kabule mecbur olduğumuz gerçek şudur ki, hareketimizin geniş *kadroları*, büyük ölçüde «sosyalist bilgilenme»den ve bu bilgilenmenin üzerine oturduğu geleneksel kaynaklardan yoksundur. Belki bugünün *siyasal* nitelikli atmosferinde bunun pek farkına varmıyoruz veya umursamıyoruz. Ama bunun çok önemli bir eksiklik olduğu söz götürmez. Çünkü, sosyalist harekette kadrolar ve onların nitelikleri sorunu, son derece önemlidir ve hiçbir siyasal hareket bu konu üzerinde bu denli titiz olamaz. Bu, sosyalist hareketin amacından ileri gelen temel bir özelliktir.

Bu bakımdan; başka, dışımızdaki siyasal hareketlerin kendi «kadroları» için geçerli olabilecek ölçüleri kullanamayız, kabul edemeyiz.

Buraya kadar yazdıklarımızla, sosyalist yayım anlayışını oluşturan öğelerin bazı temel önemde olanlarına değinmiş oluyoruz.

Böylece yayımlarımızı nasıl bir bakış açısıyla hazırlamak istediğimizi, sanırım bir ölçüde açıklamış olduk.

Birikim Yayınları'nın kadrolara yönelik yayınları, bu bakış açısının bir gereği olarak, alışılmış kitap düzenlerinin dışında olacak.

Öncelikle çevirilerin birkaç defa elden geçirilmesi ve çeviri sıhhatinin tamamen sağlanmasıyla ana metin hazırlanıyor. Bundan sonra dergide uyguladığımızdan daha geniş ve çok, açıklayıcı notlar yazılıyor. Ayrıca kitabın özelliğine göre, tanıtıcı önsözler veya açıklayıcı ya da kitapta ele alınan konuları derinleştirici sonsözler konuyor. Kitapların çoğunda ayrıca bir kavramlar sözlüğü ekleniyor.

Kadrolara yönelik ve teknik diyebileceğimiz yayınların; sosyalist bilinç edinme sürecinin ilk aşamalarında olanlara güç gelebilecek yanlarını giderebilmek için yapılan bu çalışmalar, alışılanın üstünde bir emek harcanmasını gerektiriyor. Bu bakımdan kitaplar, sayfa sayısı aynı olan yayınlardan bir ölçüde pahalı fiyat taşıyabilir. Bu, kitap maliyetinin en önemli unsuru olan emeğin, yayımlarımızda çok daha fazla yer tutmasının sonucu. Kitabı hazırlayan arkadaşlarımıza, çevirmenlerimize bu nitelikli emeklerinin karşılığını ödemek zorundayız.

Kitap yayımı ile dergi arasında da belli bir bağlantıyı sürdürmeye çalışacağız. Kitabın işlediği sorun dergide genişletilecek ya da dergide başlatılan bir tartışma tamamlayıcı bilgileri içeren kitaplarla desteklenecek. Marksizm'in temel sorunlarıyla ilgili tartışmaları karşıt yanlarıyla vermeye özellikle dikkat edeceğiz.

Bu kitapların yanı sıra daha popüler diyebileceğimiz ve aktüel sorunlara, geniş kitleleri ilgilendiren konulara iliş-

kin kitap ve broşürler de yayımlanacaktır.

Ayrıca belirtmek istediğimiz bir konu da şu : Yayınlarımızı, bugüne kadar yapılmış olumlu yayım faaliyetlerinin varlığını gözönüne alarak düzenliyoruz. Bu olumlu çabaların okura kazandırdığı birçok temel eserin varlığını bilerek bir ölçüde bu eserlerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacak yayınlar seçmeye çalıştık.

İlk iki kitabımız da felsefe ile ilgili. Birisi Hegel felsefesi üstüne. Marksizm'le Hegel'in ilişkisi bir olgu. Bunun dozu ve niteliği son zamanlarda çok tartışılan ve çok önemli bir konu. Bilindiği gibi, Türkçe'de Hegel'in hiçbir kitabı olmadığı gibi, Hegel felsefesini ciddi bir şekilde anlatan bir kitap da yok. *Hegel Üstüne* adlı kitabımızda bu boşluğu bir ölçüde doldurmayı umuyoruz. İkinci kitap ise Althusser'in *Lenin ve Felsefe*'si. Bu kitapta da Lenin'in Marksist felsefeye ne getirdiği, Marksist felsefenin bilinen felsefeden farkı ve Lenin'in Hegel'le ilişkisi inceleniyor. Dolayısıyla, her iki kitabın birlikte okunması ve değerlendirilmesi bizce gerekli.

Bu sayıda da, Hegel üstüne yapılmış bir Marksist Seminerde bazı tanınmış Marksistlerin verdikleri tebliğleri yayımlıyoruz.

Birikim